

Emoties rond kernenergie nemen af

Kernenergie is geen taboe meer. Terwijl de reactor in Dodewaard is 'ingesloten', groeit het draagvlak voor een nieuwe centrale.

KAREL BECKMAN EN ROY OP HET VELD

DODEWAARD — 26 maart 1997 is een datum die bij Dick Kers diep in het geheugen staat gegrift. De dag dat Dodewaard dicht ging. Het dieptepunt in de geschiedenis van de kernenergie in Nederland. 'Een rotmoment', zegt Kers, terwijl hij het hek van de kerncentrale met een ruk openmaakt. 'Het doet nog steeds pijn. Daar ben ik eerlijk in.'

Het was, zegt Kers, die zijn hele leven bij Dodewaard heeft gewerkt, een 'economische beslissing' om de centrale te sluiten. 'Kernenergie was niet populair meer. Ze wilden er niet meer mee doorgaan.'

'Ze', dat waren de gezamenlijke elektriciteitsproducenten (de Sep), de eigenaren van Dodewaard. Die zagen na de ramp in Tsjernobyl, in 1986, geen toekomst meer voor kernenergie in Nederland.

Toch werkt Kers er nog steeds, als locatiemanager. De centrale staat er nog gewoon, aan de oever van de Waal. Hij produceert alleen geen stroom meer. De splitsstofstaven zijn verwijderd. Het reactorvat is ingepakt in een dikke laag beton. Vorig jaar is de centrale, zoals dat heet, 'ingesloten'. Na veertig jaar wordt hij ontmanteld en wordt de grond schoon teruggegeven aan het voortkabbellende rivierenlandschap.

De centrale had ook best meteen kunnen worden ontmanteld, zegt Kers. Het nadeel van directe ontmanteling is dat de radioactieve straling nu nog hoog is en over veertig jaar een stuk lager. Dat maakt slopen makkelijker. 'Het was goedkoper om het geld op de bank te zetten en het te laten renderen en dan over veertig jaar te ontmantelen.'

Voor Kers gaat het werk gewoon door. 'We moeten nog aan dezelfde veiligheidseisen voldoen. Het werk is net zo interessant.'

De 45-jarige ingenieur en zijn twee medewerkers doen er alles aan om de centrale 'gewoon' door te laten draaien. Buiten ziet het gebouw er opperuiemd uit, ondanks de sombere februarilucht. Het is niet in troosteloos beton gegoten, maar bedekt met sierplaten.

Binnen is het stil en kil, maar niet desolaat. Het lijkt of de werknemers een weekje op vakantie zijn. Overal hangen keurige brandalarminstructies. In een kamer staan kasten met het archief van de centrale. In de controlekamer hangt nog een kastje met de bekertjes en andere prijzen die in het verleden door de sportclubs van Dodewaard zijn gewonnen. Er staat ook nog één computer die het doet: daarmee wordt het ventilatiesysteem beheerd, dat ervoor zorgt dat het reactorvat, het meest radioactieve onderdeel, niet gaat roesten.

Kers bemonstert nog voortdurend de lucht. Het lab 'stinkt zoals een lab hoort te stinken. Het draait lekker allemaal', zegt hij. 'Het gaat goed, maar we blijven kijken of het beter kan.' Demotiverend vindt hij zijn werk niet. 'Het leven van deze centrale is net als het echte leven — het kent een conceptie, een geboorte, een jeugd, een productief leven, en een pensioen. Dodewaard is nu

Het interieur van de 'ingesloten' kerncentrale in Dodewaard. Rechtsboven inspecteert Dick Kers een onderdeel van de reactor, die sinds 1997 niet meer in gebruik is

FOTO: ROB VOSS

met pensioen. Wij verzorgen hem.'

Enige bittere voldoening is er wel dat kernenergie ineens weer volop in de belangstelling staat. 'Ze komen er eindelijk achter dat je het niet redt met alleen energiebesparing en windmolens.'

Daar heeft hij een punt. De ene na de andere prominente Nederlander — Jan Terlouw, Ruud Lubbers, Pieter van Geel — spreekt zich uit vóór kernenergie. De publieke opinie kantelt. Volgens een recente peiling van Maurice de Hond is 49% van de Nederlandse bevolking vóór uitbreiding van kernenergie, en is 37% tegen. Het Nipo constateerde deze week eveneens dat de helft van de Nederlanders positief staat tegenover uitbreiding van kernenergie, en een derde negatief. Eind 2004 dacht slechts een kwart (24%) positief over kernenergie.

Cees van Riel, hoogleraar corporate communication aan de Erasmus Universiteit, constateert eveneens een 'shift' in de publieke opinie. 'Het hele debat over de hoge

olieprijs en de beperkte rol die duurzame energie weet op te eisen speelt daarbij een rol. In de perceptie van de bevolking is duurzame energie belangrijk, maar volstrekt onvoldoende om het energievraagstuk op te lossen. In dat licht neemt de emotionele weerstand tegen kernenergie langzaam af.'

Van Riel ziet nog een reden voor de sluipende acceptatie van kernenergie. 'In de jaren zeventig was de bevolking op technologiegebied niet goed onderlegd. Ondertussen hebben we complexe vraagstukken over genetische manipulatie en klonen achter de rug. Mensen zien steeds meer zaken om zich heen gebeuren waar ethische dilemma's aan vastzitten. De discussie over kernenergie wordt daarom nu rationeler gevoerd.'

Toch blijft kernenergie controversieel. In de politiek lopen de meningsverschillen dwars door de partijen heen. Reinout de Vries, voorzitter van de Jonge Democraten, de jongerenpartij van D66, botst met de Tweede-Kamerfractie

over het onderwerp. 'Wij vinden dat je niet om kernenergie heen kunt in Nederland. Daar voeren we vaak stevige discussies over met de Tweede-Kamerfractie van D66. We zijn het niet met elkaar eens.'

Binnen de SGP liggen de verhoudingen omgekeerd. Daar is de Tweede-Kamerfractie vóór kern-

Discussie wordt nu rationeler gevoerd

energie, terwijl de jongerenafdeling tegen is. Het hoog radioactieve afval, dat vele duizenden jaren een gevaar blijft opleveren, 'willen wij generaties na ons niet nalaten', zegt Anton Rottier van de SGP-jongeren.

Bij de PvdA is zowel jong als oud tegen. Ruben Zandvliet van de Jonge Socialisten (PvdA): 'Er is nog

Hoeveel kerncentrales heeft de EU?

Vraagje: hoeveel kerncentrales staan er in de Europese Unie? 10, 20, 30? Fout, het zijn er 155.

'Het is eigenlijk paradoxaal', constateert Erik Triesscheijn, directeur van reclamebureau de Ara Groep, die bezig is met een antiterrorismecampagne voor de overheid. 'Niemand maakt zich druk om de kerncentrales die er zijn, maar mensen maken zich wel druk over nieuwe kerncentrales.'

Feit is dat de wereld doorgaat met het bouwen van kerncentrales, of Nederland meedoet of niet. Het regeringsbeleid in Duitsland en België is weliswaar gericht op sluiting van de kerncentrales, maar in Finland wordt weer een nieuwe gebouwd.

Engeland overweegt uitbreiding van het aantal reactoren. De VS bereiden de bouw van nieuwe centrales voor. En in China worden twee nieuwe kerncentrales per jaar gebouwd.

In Zuid-Afrika loopt een vergunningaanvraag voor een nieuw model kleine kerncentrale, deels met Nederlandse technologie ontwikkeld. India heeft de meest ambitieuze plannen: dat land heeft nu 14 kerncentrales, plus negen in aanbouw. De snelgroeiende economie streeft naar 126 nieuwe kerncentrales in de periode tot 2050.

Ook Zuid-Korea, Japan en Rusland hebben volgens cijfers van het Internationale Energie-Atoomagentschap (IAEA) forse uitbreidingsplannen. Zelfs in Oekraïne, de thuisbasis van Tsjernobyl, staan nog vijftien kerncentrales en zijn er alweer twee nieuwe in aanbouw.

En Nederland? Afgezien van de ingesloten reactor in Dodewaard heeft Nederland nog twee kernreactoren: in Borssele en in Petten. Die laatste wordt gebruikt voor medische toepassingen en onderzoeksdoelinden.

steeds geen oplossing voor het afvalprobleem. Terwijl er wel een oplossing is voor kolencentrales.' Zandvliet verwijst naar nieuwe technologie die het mogelijk maakt om de CO₂-uitstoot van een kolencentrale op te vangen en ondergronds op te slaan, bijvoorbeeld in oude gasvelden. Zonne- en windenergie biedt volgens Zandvliet meer perspectief.

Bij het Zeeuwse energiebedrijf Delta, mede-eigenaar van de kerncentrale in Borssele, zijn ze er van overtuigd geraakt dat het alleen met zon en wind niet zal lukken. 'Wij hebben binnen de directie een diepgaande strategische discussie gevoerd over hoe wij in de toekomst onze afnemers van energie kunnen blijven voorzien', zegt directeur David Luteijn. 'We zijn tot de conclusie gekomen dat een mix tussen traditionele vormen van opwekking, duurzame energie en kernenergie onvermijdelijk is.'

Opmerkelijk is dat Delta voor wat betreft duurzame energie meer toekomst ziet in zonne-energie dan in windmolens. 'Op de langere termijn biedt zon meer mogelijkheden dan wind. Hoe dan ook, als duurzame energie een aandeel bereikt van 10% tot 20% in de energievoorziening, is dat al heel wat', zegt Luteijn. 'Onze conclusie is dat je niet om kernenergie heen kunt.'

Delta heeft een team gevormd dat kennis gaat opdoen over de mogelijkheden die kernenergie biedt. Volgens hem moet de poli-

तिक ervoor zorgen dat de nieuwe kernenergie ruimte biedt voor energiebedrijven om te investeren in nieuwe kerncentrales. 'Als dat is geregeld, ligt de bal bij ons.'

Toch zal de politiek blijven twifelen, zolang het imago van kernenergie twijfelachtig is, denkt Luc Olyslager, directeur strategie van het Belgische reclamebureau '10'. Volgens Olyslager, die in samenwerking met de Europese industriële energiegebruikers kernenergie op de politieke agenda probeert te krijgen, moet nu de slag plaatsvinden om de gunst van de publieke opinie.

De tijd is er rijp voor, zegt hij. 'In België hadden we deze week dikke truiendag op de scholen. De verwarming ging lager om energie te besparen. Mensen ervaren aan den lijve dat we moeten inleveren. Dat is op termijn politiek onverkooptbaar.'

De energie-intensieve industrie, zoals de metaal en de chemie, voelen de krapte nu al, zegt Olyslager. 'Zij buigen zich al intens over dit probleem. Via de politiek proberen zij nucleaire energie in te passen in de publieke opinie.'

Voor Dodewaard komt de hernieuwde populariteit van kernenergie te laat. 'Mensen vragen weleens of je Dodewaard weer zou kunnen opstarten', zegt Dick Kers, wijzend naar een stel doorgeknipte kabels. De gedachte doet hem even glimlachen, maar dan schudt hij zijn hoofd. 'Nee. Dat is zinloos.'

